

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN İLKOKUL SÜRECİNDEKİ SOSYAL DAVRANIŞLARA YANSIMASI

Serpil PEKDOĞAN*
Mehmet KANAK**

ÖZ

Bu araştırma okul öncesi eğitimin ilkökul sürecindeki sosyal davranışlara olan etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada betimsel ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında ilkökul birinci sınıfa devam eden 303 çocuk oluşturmuştur. Araştırmada çocukların sosyal davranışlarını belirlemek amacıyla "Okul Sosyal Davranış Ölçekleri" ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde bağımsız örneklem t-Testi ve Pearson Korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları incelendiğinde, okul öncesi eğitim alan çocukların sosyal yeterlik becerilerinin, almayanlara göre anlamlı farklılık oluşturduğu, olumsuz sosyal davranışlar alt boyutunda ise okul öncesi eğitim alan çocukların yıkıcı talepkar davranışlarının almayanlara göre anlamlı farklılık oluşturduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmada çocukların sosyal yeterlikleri ile olumsuz sosyal davranışları arasında ise negatif yönlü, düşük bir korelasyon olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, çocuk, sosyal davranış

REFLECTION OF PRE-SCHOOL EDUCATION ON SOCIAL BEHAVIOR IN PRIMARY SCHOOL

ABSTRACT

This research was conducted to examine the effect of pre-school education on social behaviors in primary school. Descriptive relational screening model was used in the study. The sample of the study consisted of 303 children attending primary school in 2017-2018 academic year. "School Social Behavior Scales" and personal information form were used to determine the social behaviors of children in the study. In the analysis of obtained data, independent-samples t test and Pearson correlation coefficient were used. When the findings of the study were examined, it was found that the social competence skills of the children who received pre-school education were significantly different from those who did not, in the negative social behavior sub-dimension, it was found that children receiving pre-school education have a significant difference in their disruptive, demanding behavior compared to those who do not. In the study, it was found that negative correlation between children's social competence and negative social behavior was low.

Key Words: Pre-school education, children, social behavior

*Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya, serpil4423@hotmail.com

**Doç. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sivas, mkanak@cumhuriyet.edu.tr

GİRİŞ

Son yıllarda çocuklarda başarı parametrelerinin tek yönlü ele alınmadığı, akademik başarının gelişiminde kişilerarası ilişkiler, olumlu sosyal davranışlar, doğaya ve çevreye saygı gibi unsurların yer aldığı görülmektedir. Şüphesiz ki çocukların topluma yararlı birey olabilmeleri ve akademik-sosyal açıdan başarılı olmalarındaki önkoşullarından birisi alınan nitelikli okul öncesi eğitimidir. Günümüzde okul öncesi eğitimin önemi ve yaygınlaştırılması adına birçok çalışma yapılmakta ve kamuoyunun bu yöndeki bilgisinin arttığı yazılı ve sözlü basın yayın organlarında yer almaktadır. Okul öncesi dönolarak adlandırılan 0-6 yaş dönemindeki gelişim, yaşamın en kritik yıllarını oluşturmaktadır. Fiziksel olarak büyüyen ve gelişen çocuk aynı zamanda yaşadığı çevreye uyum sağlamak için birtakım beceriler geliştirmektedir. Okul hayatıyla beraber geliştirdiği uyum becerilerini daha işlevsel bir şekilde kullanmaya başlayan çocuk bazı güçlüklerde yaşamaktadır. Bu noktada çocukların sosyal yeterlikleri devreye girmektedir. Sosyal yeterlik sıkça telaffuz edilen sosyal becerilerin davranışlara yansımaları olarak düşünülebilir.

Sosyal beceriler, bireyin insanlarla olan iletişimde, olumlu-olumsuz duygu ve düşüncelerini sosyal desteği kaybetmeden uygun bir şekilde sergileyebilme becerisi olarak tanımlanmaktadır (Sergin ve Giverts, 2003). Sosyal kabulü artıran sosyal beceriler, sosyal yeterliğin bir parçası olarak görülmektedir. Sosyal yeterlik, sosyal becerilerin sergilenmesiyle çevreden alınan dönüt olarak tanımlanmaktadır (Bacanlı, 2014). Johns, Crowley ve Guetzloe'ye (2005) göre bireyin sosyal gelişimi için gerekli olan sosyal davranışların öğrenilerek uygulanması sosyal yeterlik olarak ifade edilmektedir. Okul öncesi eğitimin, çocukların sosyal yeterlik gelişimleri üzerinde birçok etkisi vardır. Çocuklar okul öncesi eğitim süresince yeni arkadaşlıklar edinmekte, öğretmenleriyle ilişki kurmakta ve kendilerini farklı şekillerde tanımlama fırsatı yakalamaktadırlar. Bu sayede çocukların duyguları anlama, duygu düzenleme, sosyal beceri, akran kabulü, okula hazır bulunuşluk, erken akademik başarı gibi birçok becerisinin gelişimine katkı sağlanmaktadır (Howes ve Smith, 1995; Izard vd., 2001; Jacobsen ve Hofmann, 1997; Pianta, Steinberg, ve Rollins, 1995; Shields vd., 2001). Bu söylemler yapılan birçok araştırmada da belirtilmektedir (Birch, Ladd ve Blecher-Sass, 1997; Ladd, Birch, ve Buhs, 1999; Ladd, Kochenderfer ve Coleman, 1996). Sosyal yeterlik becerilerinin kazanılmaması ise birçok olumsuz sosyal davranışa neden olmaktadır. Olumsuz sosyal davranışlar erken çocukluk döneminde kendini göstermeye başlamaktadır ve çeşitli dönemlerde farklılaşma gösterebilmektedir (Dishion ve Patterson, 2015). Üç yaşındaki bir çocuğun öfke nöbetlerindeki sıklıkla, beş yaşındaki bir çocuğun öfke nöbetlerindeki sıklık birbirinden farklılık göstermektedir (Keenan ve Wakschlag, 2000). Çocukların kendilerini ifade etmede sorun yaşama, akran etkileşimi ve yaşadıkları sorunlar sırasında agresif veya sözel olmayan çözümlere başvurmaları düşük sosyal yeterliliği göstermektedir (Fabes, Gaertner ve Popp, 2006). Bu bakımdan düşük sosyal yeterliliğin olumsuz sosyal davranışları ortaya çıkardığı söylenebilir. Ayrıca huzursuzluk, dikkatsizlik, antisosyallik, utangaçlık, korku gibi davranışlar da olumsuz sosyal davranışların başka bir boyutunu oluşturmaktadır (Kanlıkılıçer, 2005). Erken çocukluk döneminde ortaya çıkan uyumsuzluk, akranlara yönelik saldırganlık, yüksek aktivite düzeyi ve yetersiz dürtü kontrolü bu dönem için tipik davranışlar olarak görülmektedir ve sonraki dönemlerde de uzun vadeli etkileri devam etmektedir (Campbell, Shaw ve Gilliom, 2000). Düşük sosyal yeterlilik ve buna bağlı gelişen olumsuz sosyal davranışlar ilerleyen dönemlerde kararlı kalıplar gösterebilmekte ve suç işleme, düşük akademik başarı ve toplumla uyumlu yaşamada sorun gibi bireyin yaşam kalitesini olumsuz etkileyen durumlara neden olmaktadır (Spinrad vd., 2006; Dodge, 2006).

Alan yazın incelendiğinde son yıllarda olumsuz davranışların iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yoğunlaşmıştır (Dishion ve Patterson, 2015). Olumsuz sosyal davranışların önlenmesinde erken çocukluk yıllarında, çocuklara uygun olarak yapılandırılan ve uygulanan eğitim programlarının, uzun vadede önemli bir önleme aracı olduğu söylenebilir (Rocha-Derker, 2004). Bu noktada okul öncesi eğitimin önemi devreye girmektedir. Okul öncesi dönemde çocuklara sosyal yeterlikle ilgili kazandırılacak becerilerin ileride olumsuz sosyal davranış görülme durumunu azaltmakta ve çocukların topluma uyumunu kolaylaştırmaktadır. Okulu anlamlı bulan, öğretmenlerinin kendini

desteklediğini düşünen ve okuldan tatmin olan çocukların daha az olumsuz sosyal davranış gösterdiği yapılan araştırmalarda görülmektedir (Sarı ve Cenkseven, 2008). Yapılan farklı araştırmalar incelendiğinde; aile tutumlarının çocukların sosyal davranışlarına etkisi (Gimpel ve Holland, 2003; Özbey, 2009), çocuklarda sosyal beceri ve sosyal yetkinliğin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi ve çeşitli eğitim programlarıyla desteklenmesi (Uysal ve Balkan, 2015; Samur ve Deniz 2014; McClelland ve Morrison, 2003; Jennings ve DiPrete, 2010; Bery ve O'Connor, 2010; Leung, 2010) yönünde birçok çalışma yapıldığı görülmektedir. Çalışmaların sonuçlarında sosyal beceri, sosyal yetkinlik ve olumsuz sosyal davranışlarının birçok faktörden etkilendiği ve uygulanan eğitim programlarının ise çocukların davranışları üzerinde olumlu etkileri olduğu görülmüştür. Fakat alan yazında okul öncesi eğitim alan çocukların, ilkökul birinci sınıftaki sosyal davranışlar olarak adlandırılan sosyal yeterlik ve olumsuz sosyal davranışlara yansımalarına ilişkin bir çalışmanın yer almadığı görülmektedir. Yapılan bu çalışmadan elde edilecek sonuçların okul öncesi eğitimin önemi, yaygınlaştırılması ve yapılacak eğitim programlarına yön göstermesi ve alan yazına yeni bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı okul öncesi eğitim alan ve almayan, ilkökul 1. sınıfa devam eden çocukların sosyal davranışlarının incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

1. İlkokul 1. sınıfa devam eden çocukların sosyal yeterlik puanları okul öncesi eğitim alıp almama durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
2. İlkokul 1. sınıfa devam eden çocukların olumsuz sosyal davranış puanları okul öncesi eğitim alıp almama durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
3. İlkokul 1. sınıfa devam eden çocukların sosyal yeterlikleri ile olumsuz sosyal davranışları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırmada betimsel ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel modeller mevcut durumları olduğu gibi incelemeye çalışırken, ilişkisel tarama araştırmaları, iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığı veya derecesini saptamayı amaçlamaktadır (Karasar, 2005).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur. Ölçüt örnekleme yöntemi, çalışma için belirlenen ölçütlere sahip bireylerle çalışmayı amaçlar (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2017). Araştırma kapsamında yer alan çocukların orta ölçekli bir ilde yer alan ilkökullara devam eden 1. sınıf öğrencilerinin olması ölçüt olarak alınmış ve bu ölçüte uyan 303 çocuk çalışmaya dâhil edilmiştir. Araştırmaya katılan çocukların 163'ü kız, 140'ı erkektir. Çocukların 169'u okul öncesi eğitim almışken, 134'ü okul öncesi eğitim almamıştır. Araştırma için resmi kurumlardan gerekli izinler alınmış ve uygulamalar gönüllülük esasına göre yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak çocukların cinsiyet ve okul öncesi eğitime devam durumlarını saptamak amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ve Yukay Yüksel (2009) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Okul Sosyal Davranış Ölçekleri kullanılmıştır.

Okul Sosyal Davranış Ölçekleri (OSDÖ): OSDÖ sınıf öğretmenleri ya da okuldaki diğer öğretmenlerin, okul öncesi ve ilkökul çağındaki öğrencileri değerlendirmelerine olanak sağlayacak şekilde, beşli likert tipi şeklinde geliştirilmiştir. A ve B formundan oluşan ölçme aracında, toplam 65 madde yer almaktadır. A Formu: Sosyal Yeterlilik ve B Formu: Olumsuz Sosyal Davranışları

ölmektedir. “Sosyal Yeterlilik Ölçeği”nde (SY); “Kişiler Arası İlişkiler (KAİ)” (14 madde), “Öz Denetim Becerisi (ÖDB)” (10 madde) ve “Akademik Beceriler (AKB)” (8 madde) olmak üzere üç alt ölçekte toplanan 32 madde yer almaktadır. “Olumsuz Sosyal Davranışlar Ölçeği”nde (OSD)” ise “Saldırgan-Sinirli (SSD)” (14 madde), “Antisosyal Agresif (AAD)” (10 madde) ve “Yıkıcı-Talepkâr(YTD)” (9 madde) olmak üzere üç alt ölçekte toplanan 33 madde bulunmaktadır. Ölçme aracının güvenilirlik katsayıları .98 ile .91 arasında değişmektedir (Yukay Yüksel, 2009).

Uygulama

Çalışma için gerekli izinler alındıktan sonra, uygulamalar gönüllülük esasına göre yapılmıştır. Belirlenen okullardaki sınıf öğretmenlerine, ölçme araçları dağıtılmış ve yaklaşık iki hafta sonra ölçme araçları toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Veriler toplandıktan sonra, SPSS 18.0 programına işlenmiştir. Veriler üzerinde yapılan Kolmogorov Smirnov normallik testleri sonucunda çarpıklık-basıklık değerleri normal dağılım gösterdiğinden ($p > .05$) parametrik testlerden olan bağımsız örneklem t-Testinden yararlanılmıştır (Büyüköztürk, 2017). Çocukların sosyal yeterlik ve olumsuz sosyal davranışları arasındaki ilişkiyi incelemek için ise Pearson Korelasyon katsayısı kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde, her bir alt problem dikkate alınarak çocuklara uygulanan OSDÖ elde edilen verilerin istatistikî analiz bulguları ve bu bulgulara yönelik tablolar sunulmuştur. Tablo 1’de çocukların sosyal yeterlik ortalama puanının okul öncesi eğitim alıp almama durumuna göre t-Testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 1. Çocukların sosyal yeterlik ortalama puanının okul öncesi eğitim alıp almama durumuna göre t-testi analiz bulguları

Değişken	Alt Boyutlar	Okul Öncesi Eğitim	n	X	S	sd	t	p
SY	KAİ	Gitmedi	134	33,6567	8,03947	301	-25,184	,000
		Gitti	169	56,6272	7,76113			
	ÖDB	Gitmedi	134	24,1493	6,77846	301	-22,919	,000
		Gitti	169	40,3550	5,52952			
	AKB	Gitmedi	134	19,3806	5,64993	301	-21,214	,000
		Gitti	169	33,5030	5,83720			
SYTOP		Gitmedi	134	77,1866	19,38342	301	-25,641	
		Gitti	169	130,4852	16,76735			

Tablo 1. incelendiğinde çocukların sosyal yeterlik becerilerinin kişilerarası ilişkiler (KAİ) ($t = -25,184$; $p < ,05$), öz denetim becerisi (ÖDB) ($t = -22,919$; $p < ,05$) ve akademik beceriler (AKB) ($t = -21,214$; $p < ,05$) alt boyutunda ve tamamında (SYTOP) ($t = -25,641$; $p < ,05$) okul öncesi eğitim alan çocukların lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Tablo 2’de çocukların olumsuz sosyal davranış ortalama puanının okul öncesi eğitim alıp almama durumuna göre t-Testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 2. Çocukların olumsuz sosyal davranış ortalama puanının okul öncesi eğitim alıp almama durumuna göre t-Testi analiz bulguları

Değişken	Alt Boyutlar	Okul öncesi eğitim	n	X	S	sd	t	p
OSD	SSD	Gitmedi	134	21,3881	8,20133	301	,838	,402
		Gitti	169	20,3314	12,62826			
	AAD	Gitmedi	134	13,6567	5,39856	301	-,870	,385
		Gitti	169	14,4911	10,01137			
	YTD	Gitmedi	134	15,5299	6,72856	301	2,202	,028*
		Gitti	169	13,6805	7,65582			
	OSDTOP	Gitmedi	134	50,5746	18,79745	301	,710	,478
		Gitti	169	48,5030	29,33836			

*p<,05

Tablo 2'ye göre, çalışmaya katılan çocukların olumsuz sosyal davranışlarının alt boyutları olan saldırgan sinirli davranışlar (SSD) ($t=,838$; $p>,05$), antisosyal agresif davranışlar (AAD) ($t=,385$; $p>,05$) ve toplamda (OSDTOP) ($t=,710$; $p>,05$) anlamlı farklılık oluşmadığı görülmüştür. Fakat okul öncesi eğitim alan çocukların yıkıcı talepkar davranışları (YTD) ($t=2,202$; $p<,05$) almayanlara göre anlamlı farklılık oluşturmaktadır. Tablo 3'te, çocukların sosyal yeterlikleri ile olumsuz sosyal davranışları arasında ilişkiye yönelik pearson korelasyon bulguları sunulmuştur.

Tablo 3. Çocukların sosyal yeterlikleri ile olumsuz sosyal davranışları arasındaki ilişkiye yönelik pearson korelasyon bulguları

Değişken	KAI	ÖDB	SYTOP	SSD	AAD	YTD	OSDTOP
KAI	1						
ÖDB	,941**	1					
AKB	,882**	,881**					
SYTOP	,981**	,973**	1				
SSD	-,134*	-,084	-,076	1			
AAD	-,088	-,052	-,029	,898**	1		
YTD	-,179**	-,132*	-,136*	,901**	,735**	1	
OSDTOP	-,138*	-,093	-,082	,989**	,930**	,921**	1

**p<,01; *p<,05

Tablo 3'te çocukların sosyal yeterlik ve olumsuz sosyal davranışları arasındaki ilişkiye yönelik pearson korelasyon katsayısı bulguları incelendiğinde, çocukların sosyal yeterliğin (SY) kişilerarası ilişkiler (KAI) alt boyutu ile olumsuz sosyal davranışların saldırgan sinirli davranışlar (SSD) ($r=-,134$; $p<,05$), yıkıcı talepkar davranışlar (YTD) ($r=-,179$; $p<,01$) ve ölçme aracının tamamında (OSDTOP) ($r=-,138$; $p<,05$) negatif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Sosyal yeterliğin özdenetim becerisi alt boyutu (ÖDB) ve olumsuz sosyal davranışların yıkıcı talepkar (YTD) alt boyutu ($r=-,132$; $p<,05$), sosyal yeterlik ölçeğinin tamamı (SYTOP) ve olumsuz sosyal davranışların yıkıcı talepkar (YTD) alt boyutu ($r=-,136$; $p<,05$) arasında negatif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Sonuç olarak çocukların sosyal yeterlik davranışları ile olumsuz sosyal davranışları arasında negatif yönlü, düşük düzeyde bir ilişkinin varlığından söz edilebilir.

TARTIŞMA SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışmada okul öncesi eğitimin sosyal davranışlara yansımaları doğrultusunda, okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf çocuklarının sosyal yeterlik ve olumsuz sosyal davranışlar üzerindeki etkisi ve bu iki değişken arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda okul öncesi eğitim alan çocukların, sosyal yeterlik puanlarının okul öncesi eğitim almayan çocuklara göre anlamlı farklılık oluşturduğu görülmüştür. Bu noktada okul öncesi eğitimin çocukların sosyal duygusal gelişimine olan olumlu etkilerinden söz etmek mümkündür. Kişiliğin büyük oranda şekillenmeye başladığı erken çocukluk döneminde çocukların aldıkları okul öncesi eğitim topluma uyum sağlama, sağlıklı ilişkiler kurma, toplumsal değerleri, kuralları ve standartları öğrenmeleri açısından çok önemlidir (Akman ve Gülay, 2006). Çocuklar okul öncesi eğitime başladıktan sonra ev ortamındaki bireyselliklerinden sıyrılıp, sosyal bir ortama geçmekte, sosyal gelişim için gerekli sosyal becerileri kazanmaya başlamaktadırlar. Sosyal becerilerin uygun bir şekilde ortaya koyulmasında ise sosyal yeterlik devreye girmektedir. Sosyal yeterlik içerisinde yer alan kişilerarası ilişkiler, öz denetim becerisi ve akademik beceriler okul öncesi eğitim süresince doğru bir şekilde deneyimlenmekte ve ileriki eğitim sürecinde çocukların sosyal gelişimlerine önemli katkılar sağlamaktadır. Okul öncesi eğitim süresince çocuklar farklı eğitim etkinlikleriyle karşılaşmakta ve bu süreç akranlarıyla iletişim kurma, birbirini destekleme, işbirliği kurma gibi becerilerini geliştirmektedir. Böylece çocuk diğer bir beceri olan özdenetim becerilerini de geliştirmektedir. Çocuk okulda karşılaştığı problemlerin çözümünde kendi kendisini yönetmeyi ve kontrol altında tutmayı öğrenmektedir. Kritik dönemde özdenetim becerisini kazanan çocuk ileriki yıllarda da aynı beceriyi geliştirerek ilişkilerini devam ettirecektir. Kişilerarası ilişkileri olumlu olan ve özdenetim becerisini geliştiren çocukların akademik başarıları da yüksek olmaktadır. Alan yazın incelendiğinde söz konusu araştırmayı destekleyen bulgular mevcuttur (Uğur, 1998; Kök, Tuğluk ve Bay, 2005; Sylva vd., 2004; Güven vd., 2004; Öztürk, 2008; Erbay, 2008). Özbek (2008) tarafından yapılan araştırmada okul öncesi eğitim alan birinci sınıf çocuklarının, almayan çocuklara göre ilişkiyi başlatma, sürdürme, grupla çalışma, özdenetim ve problem çözme becerileri daha yüksek çıkmıştır. Atılğan (2001) araştırmasında okul öncesi eğitim alan ve almayan çocukların sosyal becerilerini farklı değişkenler açısından karşılaştırmıştır. Araştırmanın sonucunda okul öncesi eğitim alanın, çocukların kişisel ve sosyal becerilerinin artırdığı bulgusuna ulaşmıştır. Bulgularda okul öncesi eğitimin sosyal beceriler açısından önemi bir kez daha vurgulanmıştır.

Çalışmaya katılan çocukların olumsuz sosyal davranışlarının alt boyutları olan saldırgan sinirli davranışlar, antisosyal agresif davranışlar ve toplamda okul öncesi eğitim alan ve almayan çocuklar arasında anlamlı farklılık oluşmadığı görülmüştür. Bu bulgu dikkat çekicidir. Okul öncesi dönemde kazanılan olumlu akran ilişkileri, yıllar boyunca sosyal kabulü ve sosyal, yeterliği etkileyebilmektedir (Walker, Ramsey ve Gresham, 2004). Olumlu akran ilişkileri, çocuğun gelişimini desteklemekle birlikte akran ilişkilerindeki problemler de ileriki yıllardaki sosyal yeterlik problemlerinin belirleyicisi olabilmektedir (Brown, Odom ve Conray, 2001). Fabes vd. göre (2006), çocuğun olumsuz sosyal davranışları ebeveynleri ve diğer aile üyeleri ile olan ilişkilerinden büyük ölçüde etkilenmektedir. Çocuğun okul dışında etkileşimde akran ilişkileri haricinde diğer faktörler (komşu, akraba vb.) çocuğun olumsuz sosyal davranışları üzerinde doğrudan etkili olmaktadır. Okul öncesi eğitim süresince edinilen olumlu davranışlar çevre tarafından pekiştirilmediği sürece, kalıcı iz bırakması beklenemez.

Bebeklik ve çocukluk dönemindeki olumsuz sosyal davranışlar dürtüsellik, hiperaktivite, saldırganlık ve uyumsuzluğa neden olan olumsuz ve öfkeli duygularla ortaya çıkabilir. Bu davranışlar; etkili olmayan disiplin stratejileri, sınırlı sıcaklık ve zayıf anne-çocuk ilişkisi sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bu durum mizaç ve ilişkili faktörlerin altını çizmektedir. Buna ek olarak ailenin yüksek düzeyde stres altında olması, çocuk ve ebeveynlik problemleri ile birlikte ortaya çıkma eğilimindedir ve bu aile sistemindeki zorlukları daha da şiddetlendirir (Garcia vd., 2000). Anne ile çocuk arasındaki ilişki de çocuğun olumlu-olumsuz davranışlar ortaya koymasında ve davranış düzenleme becerilerinin gelişiminde etkilidir (Calkins vd., 2008).

Stormshak vd., göre (2000), cezalandırıcı ve tutarsız ebeveynlik tutumunun yüksek düzeyde karşıt ve olumsuz davranışa neden olduğu belirtilmektedir. Örneklem grubu içerisinde yer alan çocukların ebeveynleri ile olan ilişkisi çocuklar da okul öncesi eğitimin saldırgan sinirli ve antisosyal agresif davranışlar üzerinde etkili olmamasına neden olmuş olabilir.

Çalışmada okul öncesi eğitim alan çocukların yıkıcı talepkar davranışları almayanlara göre anlamlı farklılık oluşturmaktadır. Yıkıcı talepkar diğer bir ifadeyle kurallara karşı gelme ve agresyon, olarak da adlandırılmaktadır. Bu davranış türünde çocuk akrabaları ya da yetişkinlerle tartışmaya girmekte, kurallara uymak istememekte ve hiddetlenmektedir. Davranışın nedeni genellikle bağlanma ya da genetik temelli açıklansa da (Tamam , 2009) okul öncesi eğitimin çocuklara kazandırdığı sosyal duygusal becerilerden dolayı, söz konusu davranışın ilerleyen dönemlerde azalması mümkün görülmektedir. Okul öncesi eğitim süresince çocuğun dâhil olduğu planlı ve programlı etkinlikler, çocuğun girişimcilik duygusunu olumlu yönde tetiklemede, doğru davranışlarının pekiştirilmesi yanlış davranışlarının ise doğru geribildirimlerle azaltılması sonucunda, çocuk daha uyumlu ve istedik davranışlar sergilemektedir.

Çocukların sosyal yeterlik ve olumsuz sosyal davranışları arasındaki ilişkiye yönelik pearson korelasyon katsayısı bulguları incelendiğinde, çocukların sosyal yeterlik ve olumsuz sosyal davranışları arasında negatif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Çocukların sosyal davranışları olumlu yönde ilerlediğinde, olumsuz davranışların bu doğrultuda azalması olağan görülmektedir. Jennings ve Diprete (2010) araştırmalarında, çocukların sosyal ve davranışsal becerilerinin evde anne-baba davranışından, okulda ise öğretmen davranışından etkilendiğini belirtmişlerdir. Okul öncesi eğitim süresince yapılan sistematik eğitim ve aile katılım çalışmaları çocukların sosyal davranışları üzerinde olumlu etki bırakırken, olumsuz davranışların azalmasına neden olmaktadır. Olumlu model olan öğretmenler, çocukların sosyal davranışları benimsemesinde daha çok başarı sağlamaktadırlar (Wortham, 1998). Ayrıca okul öncesi eğitimde kazanılan ve evde desteklenen sosyal becerilerde çocuğun kendisini sosyal ve duygusal olarak daha rahat ifade etmesini sağlamaktadır (Elias vd.,1997). Söz konusu söylemler araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Çalışmanın sonuçları doğrultusunda okul öncesi eğitimin önemi bir kez daha ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması adına çalışmalar hız kazanmalıdır. Çocukların olumsuz sosyal davranışların azaltılması adına okul ve aile işbirliği içerisinde çalışmalı, okulda yapılan faaliyetlerin evde desteklenmesi adına çeşitli aile katılım çalışmaları yapılmalıdır. Okul öncesi eğitimin çocukların sosyal davranışlarına olan etkisinin incelenmesine yönelik ilkokulun farklı düzeylerindeki çocuklara yönelik deneysel ve boylamsal çalışmalar yapılarak, alan yazınına katkı sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Akman, B. & Gülay, H. (2006). Korunmaya muhtaç çocukların sosyal becerilerinin İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 78-93.
- Atılğan, G. (2001). *Okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden ve etmeyen ilköğretim 1. kademe 1. devre öğrencilerinin sosyal beceri özelliklerinin karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Bacanlı, H. (2014). *Sosyal beceri eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Berry, D. & O'Connor, E. (2010). Behavioral risk, teacher-child relationships, and social skill development across middle childhood: A child-by-environment analysis of change. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 31(1), 1-14.
- Birch, S. H., Ladd, G. W. & Blecher-Sass, H. (1997). The teacher-child relationship and children's early school adjustment: Good-byes can build trust. *Journal of School Psychology*, 35, 61-79.

- Brown, W. H., Odom, S. L. & Conroy, M. A. (2001). An intervention hierarchy for promoting young children's peer interactions in natural environments. *Topics in early childhood special education, 21*(3), 162-175.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem.
- Calkins, S. D., Graziano, P. A., Berdan, L. E., Keane, S. P., & Degnan, K. A. (2008). Predicting cardiac vagal regulation in early childhood from maternal-child relationship quality during toddlerhood. *Developmental Psychobiology, 50*, 751-766.
- Campbell, S.B., Shaw, D.S. & Gilliom, M. (2000). Early externalizing behavior problems: Toddlers and preschoolers at risk for later maladjustment. *Development and Psychopathology, 12*, 467-488.
- Dodge, K.A. (2006) Translational science in action: hostile attributional style and the development of aggressive behavior problems. *Dev. Psychopathol, 18*, 791-814.
- Dishion, T. J., & Patterson, G. R. (2015). The development and ecology of antisocial behavior in children and adolescents. *Developmental psychopathology 3*, 503-541.
- Elias, M.J., Zins, J.E., Weisberg, R.G., Frey, K.S., Greenberg, M.T., Haynes, N.M., Kessler, R., SchwabStone, M.E. & Shriver, T.P. (1997). Promoting Social and Emotional Learning. USA: asd.
- Erbay, E. (2008). *Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilere sahip olma düzeyleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Fabes, R.A., Gaertner, B.M. & Popp, T.K. (2006). *Getting Along With Others: Social Competence In Early Childhood*. In K. McCartney and D. Phillips (Eds.), *Handbook Of Early Childhood Development* (pp. 297-316). Malden, MA: Blackwell.
- Garcia, M. M., Shaw, D. S., Winslow, E. B., & Yaggi, K. E. (2000). Destructive sibling conflict and the development of conduct problems in young boys. *Developmental psychology, 36*(1), 44.
- Gimpel, G. A. & Holland, M. (2003) *Emotional and behavioural problems of young People. Effective interventions in the preschool and kindergarten years*. Newyork, USA: The Guilford Press.
- Güven, Y., Önder, A., Sevinç, M., Aydın, O., Balat, G. U., Palut, B., ... & Dibek, E. (2004). *MASDU Sosyal Duygusal Uyum Ölçeği'nin Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması*. 1. Uluslararası Arası Okul Öncesi Eğitim Kongresi Bildiri Kitabı, Ya-Pa.
- Howes, C., & Smith, E. W. (1995). Relations among child care quality, teacher behavior, children's play activities, emotional security, and cognitive activity in child care. *Early Childhood Research Quarterly, 10*(4), 381-404.
- Izard, C. E., Fine, S., Schultz, D., Mostow, A., Ackerman, B., & Youngstrom, E. (2001). Emotions knowledge as a predictor of social behavior and academic competence in children at risk. *Psychological Science, 12*, 18-23.
- Jacobsen, T., & Hofmann, V. (1997). Children's attachment representations: Longitudinal relations to school behavior and academic competency in middle childhood and adolescence. *Developmental Psychology, 33*, 703-710.
- Jennings, J. L., & DiPrete, T. A. (2010). Teacher effects physical and behavioral skills in early elementary school. *Sociology of Education, 83*(2), 135-159.
- Johns, B. H., Crowley, E. P. & Guetzloe, E. (2005). *The central role of teaching social skills. Focus on Exceptional Children, 37*(8), 1-8.
- Kanlıklıçer, P. (2005). *Okul öncesi davranış sorunları tarama ölçeği: Geçerlilik güvenirlilik çalışması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Keenan, K., & Wakschlag, L.S. (2000). More than the terrible twos: The nature and severity of behavior problems in clinic-referred preschool children. *Journal of Abnormal Child Psychology, 28*, 33-46.

- Kök, M., Tuğluk, M. N. & Bay, E. (2005). Okul öncesi eğitimin öğrencilerin gelişim özellikleri üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 295-303.
- Ladd, G. W., Birch, S. H. & Buhs, E. S. (1999). Children's social and scholastic lives in kindergarten: Related spheres of influence? *Child Development*, 70, 1373-1400.
- Ladd, G. W., Kochenderfer, B. J. & Coleman, C. C. (1996). Friendship quality as a predictor of young children's early school adjustment. *Child Development*, 67, 1103-1118.
- Leung, Y. F. (2010). *Conflict management and emotional intelligence*. Unpublished DBA thesis, Southern Cross University, Lismore, NSW.
- McClelland, M. M. & Morrison, F. J. (2003). The emergence of learning-related social skills in preschool children. *Early Childhood Research Quarterly*, 18(2), 206-224.
- Özbey, S. (2009). *Anaokulu ve anasınıfı davranış ölçeği'nin (pkbs-2) geçerlik güvenirlik çalışması ve destekleyici eğitim programının etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Öztürk, A. (2008). *Okulöncesi eğitimin ilköğretim 1. ve 3. sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Pianta, R. C., Steinberg, M., & Rollins, K. (1995). The first two years of school: Teacher-child relationships and deflections in children's classroom adjustment. *Development & Psychopathology*, 7, 295-312.
- Rocha-Derker, M.S. (2004). *The development and validation of the proactive assesment of social skill for preschool children*. (Unpublished Doctoral Dissertation). Universty of Oregon.
- Samur, A. Ö., ve Deniz, M. E. (2014). Değerler eğitimi programının 6 yaş çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 7(4), 463-481.
- Sarı, M. & Cenkseven, F. (2008). Quality of school life and self-concept among elementary school students. *Interational Journal of Human Sciences*, 5 (2), 1-16.
- Sergin, C., & Giverts, M. (2003). Methods of social skills training and developments. *Handbook of communication and social interaction skills*, 135-175.
- Shields, A., Dickstein, S., Seifer, R., Giusti, L., Magee, K. D. & Spritz, B. (2001). Emotional competence and early school adjustment: A study of preschoolers at risk. *Early Education & Development*, 12, 73-96
- Spinrad, T. L., Eisenberg, N., Cumberland, A., Fabes, R. A., Valiente, C., Shepard, S., et al. (2006). Relation of emotion-related regulation to children's social competence: A longitudinal study. *Emotion*, 6, 498-510.
- Stormshak, E.A., Bierman, K.L., McMahon R.J. & Lengua, L.J. (2000). Parenting practices and child disruptive behavior problems in early elementary school. *J Clin Child Psychol*, 29, 17-29.
- Sylva, K., Melhuish, E., Sammons, P., Siraj-Blatchford, I., Taggart, B., Smees, R., ... & Sadler, S. (2004). The effective provision of pre-school education (EPPE) project. Erişim Tarihi : 06.07.2018, <http://dera.ioe.ac.uk/18189/2/SSU-SF-2004-01.pdf>
- Tamam L. (2009). *Dürtü kontrol bozuklukları*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Uğur, H. (1998). *Anasınıfı eğitiminin sosyalleşmedeki rolü ve öğrencileri sosyalleştirme açısından özel ve devlet anasınıflarının karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Uysal, A. & Balkan, İ. K. (2015). Sosyal beceri eğitimi alan ve almayan okul öncesi çocukların, sosyal beceri ve benlik kavramı düzeyleri açısından karşılaştırılması. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 35(1), 27-56.
- Yukay-Yuksel, M. (2009). A Turkish version of the school Social behavior scales (SSBS). *Educational Sciences: Theory and Practice*, 9(3), 1633-1645.
- Walker, H. M., Ramsey, E. & Gresham, F. M. (2004). *Antisocial behavior in school: Evidence-based practices*. Wadsworth Publishing Company.
- Wortham, S. (1998). *Early childhood curriculum*. (2.nd). Merril an imprint of Prentice Hall.

Extended Abstract

It can be said that the skills to be given to children regarding social competence in the pre-school period reduce the occurrence of negative social behavior in the future and facilitate the child's adaptation to society. It is observed in studies that students who find school meaningful, think that their teachers support them and are satisfied with school show less negative social behavior (Smith and Sandhu, Sari, 2008). When the researches are examined, it is seen that many studies have been carried out to examine the effects of family attitudes on social behaviors of children (Gimpel and Holland 2003; Engels et al., 2004; Özbey, 2009), social skills and social competence in children in terms of various variables and to be supported by various education programs (Uysal and Balkan, 2015, Öztürk Samur and Deniz 2014, McClelland and Morrison, 2003, DiPrete and Jennings 2009, Bery and O'Connor, 2010, Leung, 2010). The results of the study showed that social skills and social competence were influenced by many factors and the educational programs applied had positive effects on children's behavior. However, it appears that the literature does not have a study on the reflection of pre-school education children on social competence and negative social behaviors, which are called the social behaviors in the primary school 1st Grade. With this study, it is hoped that the importance of pre-school education will be better understood and become widespread and that the study will contribute to the literature and guide the educational programs to be carried out. The aim of this study in this context is to examine the social behavior of children, who received pre-school education and who did not, attending the primary school 1st Grade. For this purpose, the answers to following questions were sought: 1.Does the social competence scores of children who attend primary school vary depending on whether they received pre-school education? 2.Does the negative social behavior scores of children who attend primary school vary depending on whether they received pre-school education? 3.Is there a relationship between the social competence and negative social behaviors of children who attend primary school? In this study, which aimed to measure social behaviors of children who received pre-school education and who did not, descriptive relational screening model was used. While descriptive models attempt to examine current situations as they are, relational screening research aims to determine the presence or degree of mutual change between two or more variables (Karasar, 2005). The study group of the research was created by using the criterion-based sampling from purposive sampling methods. Criterion-based sampling method aims to work with individuals with the criteria set for the study (Büyüköztürk et.al,2009). Criterion was the 1st Grade students who attend primary schools, which are medium-sized places, and 303 children matching this criterion were included in the study. Of the children participating in the study, 163 are girls and are boys. While 169 of the children had pre-school education, 134 did not receive pre-primary education. Necessary permissions were obtained for the study and applications were made on a voluntary basis. The Personal Information Form prepared by the researcher and the School Social Behavior Scales adapted to Turkish by Yukay Yüksel (2009) were used as data collection tools in the study. After the data was collected, it was processed in SPSS 18.0 software. Since Kolmogorov Smirnov normality tests on the data show normal distribution of skewness-kurtosis values, independent samples t tests of parametric tests were used ($p > .05$). The Pearson Correlation Coefficient was used to examine the relationship between children's social competence and negative social behaviors. Social competence skills of children in interpersonal relationships ($t = -25,184$; $p < ,05$), self-control skills ($t = -22,919$; $p < ,05$) and academic skills ($t = -12,144$; $p < ,05$) sub-dimensions and all ($t = -25,641$; $p < ,05$) were found to be significantly different in favor of children who received pre-school education. During pre-school education, children encounter different educational activities and develop their skills such as communicating with their peers, supporting each other and cooperating. In this way, the child develops his/her self-control skills, which is another skill. The child will learn to manage and control himself/herself in the solution of problems he/she encounters at school. The child who gains self-control skills during the critical period will continue to develop the same skills in the future. The academic success of the children whose interpersonal relationships are positive and who develop self-control skills is also high. When literature is examined, findings supporting this research are

available (Uğur, 1998, Çoban, 1999, Kök, Tuğluk and Bay, 2003, Sylva, Melhuish, Sammons, Blatchford and Taggart, 2004. Güven, Önder, Sevinç, Aydın, Balat, Palut, Bilgin , Çağlak and Dibek, 2004, Öztürk, 2008, Erbay, 2008, İkinci Vural and Kocabaş, 2012). In the research conducted by Özbek (2003), children in 1st Grade who had pre-school education had a higher relationship starting, maintaining, group work, self-control and problem solving skills compared to those who did not receive it. As a result of the study, it was found that pre-school education increased the personal and social skills of children. Findings once again emphasized the importance of pre-school education. It was observed that there were no significant difference in the aggressive frustrated behaviors ($t=,838$; $p>,05$) and antisocial aggressive behaviors ($t=,385$; $p>,05$), which are the sub-dimensions of the negative social behaviors of the children participating in the study and in total ($t=,710$; $p>,05$). However, disruptive, demanding behaviors of children who received pre-school education show significant ($t=2.202$; $p<,05$) difference compared to those who did not. Positive peer relationships acquired during pre-school period can affect social acceptance and social competence over the years (Walker, 2004). While positive peer relationships support the child's development, peer-related problems can be determinants of social competence problems in the coming years (Brown, Odom, & Conray, 2001). . According to Fabes et al. (2006), the child's negative social behavior is greatly influenced by his/her relationship with his/her parents and other family members. Other factors in the child's interaction outside school, other than peer relationships, have a direct impact on the negative social behavior of the child. Positive behaviors acquired during pre-school education cannot be expected to leave permanent marks unless they are reinforced by the environment. When Pearson's correlation coefficients for the relationship between social competence and negative social behaviors of children were examined, with interpersonal relationship dimension of children's social competence, negative social behavior, aggressive frustrated behavior ($r=-,134$; $p<,01$), disruptive demanding behavior ($r=-,179$; $p<,05$), and in the whole measurement scale ($r=-,138$; $p<,05$) there is a low level significant correlation in the negative direction. Between the whole social competence scale and the disruptive demanding sub-division ($r=-,132$; $p<,05$) of negative social behavior and between self-control skills sub-dimension of social competence and disruptive demanding sub-dimension ($r=-,132$; $p<,05$) of negative social behaviors there is a low level significant correlation in the negative direction. Consequently, it can be said that there is a negative correlation between social competence behaviors and negative social behaviors of children. When children's social behaviors progress in a positive direction, it is usual that negative behaviors decrease in this direction. DiPrete and Jennings (2009) reported that children's social and behavioral skills were influenced by parents' behavior at home and teachers' behavior at school. Systematic education and family participation activities during pre-school education have positive effects on children's social behavior, while reducing their negative behaviors. Teachers, who are positive models, are more successful in children adopting social behaviors (Wortham, 1998). In line with the results of the study, the importance of pre-school education has once again emerged. In this respect, efforts to spread pre-school education should gain momentum. In order to reduce the negative social behaviors of children, the school and family should work in cooperation, and various family participation activities should be carried out in order to support the activities in the school at home. Experimental and longitudinal studies can be carried out in children at different levels of primary school in order to examine the impact of pre-school education on the social behavior of children, and in this way it can be contributed to the literature.

